

IZ ZAKUTKA.

PJESME

MILANA PAVELIĆA.

CIJENA 50 FIL., POŠTOM 56.

1902.
DIONIČKA TISKARA U ZAGREBU.

IZ ZAKUTKA.

PJESME

MILANA PAVELIĆA.

CIJENA 50 FIL., POŠTOM 56.

1902.
DIONIČKA TISKARA U ZAGREBU.

PREČASNOM GOSPODINU

IVANU PAVELIĆU,

KANONIKU,

ARHIDJAKONU BAKARSKOM, PRISJEDNIKU DUHOVNOG STOLA

I T. D.,

SVOM DRAGOM DOBROTVORU

PRIKAZUJE

ZAHVALNI AUTOR.

U svijet.

Hladni vjetar sumrakom se šulja,
na stabalju plaho drhće granje,
a iz šušnja teškim uzdasima
ozivlje se suho jadovanje.

Ko bez misli, ko bez osjećaja
naprijed sam besv'jesno se kreno;
srce moje listopadsko veče,
u oblake mrke zavijeno.

Zalud volja iz svojega kuta
tamne krpe razderat bi htjela,
da zasinu sa nebeskih grudi
zv'jezde mile donoseć vidjela,

kad je tamo u dubini tajnoj
teška mora zakovanu muči,
kad joj tamo podsm'jeva se sumnja,
za oblacim zv'jezde str'jeljajući.

Ko bez misli, ko bez osjećaja
naprijed se krećem ukočeno,
srce moje, listopadsko veče,
u mraku se svilo osamljeno,

a kroz mrak se hladni vjetar šulja,
na stabalju plaho drhće granje,
iz šušnja se teškim uzdasima
odazivlje suho jadovanje.

K cilju.

Ajde, ajde, moj seljače,
k jednu ćemo putovati,
ogranci smo iste grane,
k jednom cilju put nas prati.
A, moj kaput?! Ta mani ga!
Krpetina tudja to je;
a se rastat s njom ne mogu,
tako valjda sudjeno je.
Tek pokroči, da krenemo
protiv bure posred tmine
po studenoj zimskoj noćci
kroz sablasne rasjeline.

Aj moj brate, zašto tako
snuždeno se vraćaš kući?
Iz grada se barem ide
šire volje pjevajući!
Al da nije.., a?... onako...?
Mislio sam! Krvopije!
Propustiše još nezrele
žuljeve ti najnovije!

Al potiho, tek potiho
bez jecaja, uzdisaja,
porugljivo na nas škilje
crne škrape iz potaja.
Ah potiho, ah potiho,
bura leti niz vrleti,
mogla bi nam uzdisaje
krvnicima odnijeti.
Smijala b' se našem jadu
rdja moćna po krivici,

a čovjeku ne doliči
bit na posm'jeh kukavici.
Već ovamo, mučeniče,
izranjene ruke svoje
u njedarca, gdjeno puca
s tvojih jada srce moje,
pa pjevajmo, al ne pjesmu
o osveti il milosti
ni o Marku il Stojanu
jadovanku iz prošlosti,
nego pjesmu vjere žive
u moć ruku vlastitijeh,
kojim ćemo silit pravdu,
da nam vlada pravednije.
Sm'jeh će prisjest podloj rdji,
što na tvome znoju spava,
kad stignemo na kraj puta,
skovav žezlo od negava.

Kraj Jadran-mora.

Sunce se prašta, a ja u hlatku dražice ljupke
tonem u snatrenje ukraj starog mojega diva,
pružen po glatkome šljunku. Kako su ugodni časi,
što ih ovako u dragom društvu provodiš miran!
Za mnom su hridine, preda mnom Jadran, silan ko čežnja,
nudeć mi ledja, da me ponese daleko, daleko . . .

U to lagani zefir protjera snenu tišinu,
more se prene i ob'jesno započne igru sa žalom;
ondje čuješ vragoljasti hihot, tu djetinji jecaj,
sada srditi mrmor i tisuće glasova drugih;
Jadran obali pjeva prastaru vele-pjesan,
mojoj duši zbori, grleć je bolno i milo
jeka prošlih vremena, naše slave i tuge . . .
Al kad okom podalje zirnem u modru dubljinu,
odanle nešto me smjeri tako ozbiljno, teško,
grud mi se strese, kan'da je dotaknu oštrica ledna,
odvrnem glavu . . .

Dive moj, šta me uzbunjuješ, rad šta
ne daš, da valovi mali bude zamrle sanje
o brzim ladjama „svetoga kralja“, o ljudinam mrkim,
ljudinam, što su handžarom u zubima jurile ovud
malim na čamcima ograšja tražeć? O sakrij od mene
sablasnu priču, što proždrije naše prošlosti slavu,
pa tek prnje sjajne nekada odore njene
sad pokazuje kadšto na jarbolu veljem u liku
trobojke naše i to tek za sm'jeh ko jopca Talijan!
Jao, dive moj, shvatam ti pogled, razumijem priču,
priču dublje boli, nego je tvoja dubljina!
Ali što će nam ona, spomen što će nam njezin?
Mnogi izrod časnih kostiju, štono ih grliš,
smijuć se bulji u vazduh i ruke u džepove tišče,

pipajuć Judinu kesu, ogavnu ucjenu za te;
onaj, u kojem još živi srce, koji nas shvata,
stoji ko na buri smreka i plače zajedno s nama . . .
Dive moj, koja korist zbilji u oči gledat?
Snivajmo radije odavne sanke, il ako se možeš
ustati: ovjesi l'jevom zvono povjesti naše
na Velebit, a desnicom zgrabi sadašnjost, o njeg
tresni je, nek se uznjiše, neka zagrme u njem
stoljetni jauci naši, budeć u kolibam jadnim
zaspalu svijest, nek joj u svom groznome himnu
prozbore jednoč ili na uskrs ili na pogreb!

Suton se hvata, a ja nad pustim hridinam stojim,
pogled mi luta nujno po otoku, gdjeno se Vrbnik
„nad morem visoka diže planina . . .“ Lagani dim se
nad njim svija u večernjoj sjeti. Duša mi drhtne,
nešto se djetinjsko, puno čeznuća u srcu javlja,
moje se sanje dižu, pa mi tepaju milo
i ja zaboravljam zbilju. Al kad preko volje oko
svrnem odonud i zirnem u tajinstvenu modru dubljinu,
odanle nešto me smjeri tako ozbiljno, teško,
grud mi se strese, kan'da je dotaknu oštrica ledna,
odvrnem glavu i bježim, na dušu padne mi mora,
a iz Jadrana otrag bolni me glasovi prate
poput gorke jadovanke proroka iz davnine . . .

U teškim časovima.

Kada mi tjeskoba sapne grudi mlade,
pod bremenom teškim kad smalaksa snaga
i zaželim nekud da naslonim glavu
i zaželim nekom da izjadam jade,
tad se tebe sjetim, majko moja draga!
S duše padne mora i sve boli moje
u novo se neko blago čuvstvo spoje,
kao zvuci kad se svi u jedno sliju,
pozdravljajuć zv'jezdu nebeskih prostora,
jasni zvuci zvona u „Zdravu Mariju".
I dokle mi mašta crte izbl'jedjele
milog lica tvoga slaže polagano,
već su čete c'jele slika navrvjele
dražesnih i bolnih, sm'ješnih i ob'jesnih,
pa skakuću, šapću il zazure u me
na tisuće nalik malenih jaglaca,
što ustrme naglo za proljetna danka
zadivljenim svojim očicama zlatim
u putnika brza brdu sa pristranka.

Na vratašca tajna, na po otvorena
dozivlje me tiha mog djetinjstva bašta,
ogradjena zidom blažena neznanja,
dogadjaja sitnih cv'jećem zasadjena,
dol'jećuć preda me iz dalekih strana
u pustaru moju ko „fata morgana".
Veseli se danci ko skakavci mali
na sviranje dali, a večeri zimnje
uz svirku im plešu; iz njihova kola
prestrašene priče bježe po kamenju,
ko gušteri sitni uza zid se penju.
Bašti po srijedi ti si, majko, sjela
s osmijehom blagim ko crkvica b'jela,

blagosiljuć sveto, uzdišući tajno,
čupajući trnje, makar još nezrela
i bez zlobe stala žaoka mu mlada.
Po sr'jedi si sjela, kiteći mi baštu,
kiteć moju baštu biserjem predragim,
ah biserjem suza i trudnoga znoja,
tek da l'jepa bude za tvoje srdašce
kao košuljica malena angjelka,
na kojoj je vezlo proljetno sunašce, —
seljakinjo skromna, sirotice moja!

... Dunuo je vjetar, — il šta li je bilo? —
nestalo je tebe, a za vazda ja sam
odlutao nekud staze ne znajući.
Već je deset puta kod kolibe naše
cvijetcima crni glog se razgledao,
svaki put nas dugo zalud čekajući,
hoćemo li doći, i bilo mu žao,
pa vjetarcu tužeć latke isplakao.
Ah pobjegla ti si, al ne htjede sama,
već i sve mi drago odazva za sobom:
sva srdašca, što su tako žarko bila,
pod zemljicom crnom davno su sagnjila,
a u sv'jetu hladnom samac ja ostao
ko krst pogureni nada tvojim grobom..
O majčice draga, bl'jeda sliko moja,
moj proljetni danče, pjesmo sa planina,
sne sunčana traka u kaplji pelina
razl'jevajuć dražest u tisuće boja!

Ja ne tužim, majko, što si mi umrla,
ja uzdišem, jer je rečeno mi tako,
da ne smijem gledat, a da ne bih plako.
Ja ne tužim, majko, što si mi umrla,
jer što bi ti dali ovi jadni kraji,
gdjeno budi briga, uspavljuje b'jeda?
Ah da, sv'jet se kadšto veselo zasjaji,
al lukavi to su paukovi sanci,

kojim muhu mami, da na predju sjeda.
Rdjavo je, mati, živjeti u sv'jetu:
lete časi, sati, natječu se danci,
a prati ih jauk, kletva, uzdisaji.
Dobrotvor bi velji bio kostur b'jeli,
da najednoč kosom sve okolo skosi,
mjesto što polako svemirom se šeta,
usprežući uzde vremenu konjicu,
pa sunčevu istom djetinjemu licu
sm'jeh veseli kvari, čupajuć mu vlasi,
sahranjujuć zlatne u crnu tamnicu.

Ja ne tužim, majko, što si mi umrla,
jer vjerujem čvrsto u sastanak skori,
kad dosanjam sanju, kad žižak dogori
i zaplamsa baklja, i pristupi zbilja
i na vršku svoga opazim se cilja.
A dotle ću snivat u časove bolne,
letjet maštom žarkom na livade naše,
u visoke strane pod bukove grane,
da tražim mjestanca, kuda mi se skriva
duh ljubavi tvoje, moja želja živa.
Letjeti ću tamo pod guste lijeske,
što nad mrkim grobljem na brdeljku rastu,
da pogledat mogu po krstovlju tmastu
i grobak ti naći bez glupoga sjaja:
na tvom grobu niče zelena travica,
a po travki pada biserna rosica,
sunčani se tračak rosicom napaja.

Pjesmo moja . . .

Još za rana rosnog jutra
na livadi sred bezbroja
kristal-boja
sastadoh te bezazlenu,
pjesmo moja.

Ko prirodu kada snenu
dan oživi, ljubnuvši joj
vlažne grudi,
tako i ti mene dirnu
i probudi.

I otad si štitila me,
da u viru ne potonem
dubokome,
privivši se bolno — milo
srcu mome.

Kad me snadji teška tuga,
ti bje r'ječ mi duhovnika
milostiva,
što gr'ješniku na samrti
melem biva.

Kad uskipjeh ljutim gnjevom
nad prodanom, podlom dušom
gdjekog sv'jeta,
ti me dirnu ko grančica
mira sveta.

Kada hjedoh, — mrka misli! —
malodušno propast snijuć
nada sviju,
da se zaprem samoživac
u ćeliju,

ti mi taknu trudne oči,
oj što vidju, — stid mi nagna
krv u lica, —
zvala me je roda moga
kolibica.

A kad mi se nebo smrklo,
utrnule i onako
zv'jezde bl'jede,
crna sumnja srce htjela
da izjede,

i kadno me nesvijesna
iz očaja trgla volja
Providnosti,
da poištem, što se krije
u mudrosti,

pošao sam ne mareći
bos po trnju, ti si sa mnom
vazda bila,
bol mi ljutu sm'ješkom svojim
ublažila.

Sve vedrije bivalo je
i odjednom pala mrena
s mojih oči',
sinule su zv'jezde moje
posred noći.

Pjesmo moja, srećo moja,
ti si za me milost velja
vječnog Boga,
budi tamjan u kandjelu
Stvorca moga.

Bud angjeo rodu mome,
što će plakat sa gusala
njegve boli,
što će klecat, sklapat ruke,
da za nj moli.

Budi mati sirotama,
što ovdjeka bez milosti
život viju,
prosi za njih, prigrljuj ih
do prsiju.

A u visi mene diži,
da u viru ne potonem
dubokome;
privijaj se bolno — milo
srcu mome.

Pa kad jednoč časak svane,
da se podje, zrako mala,
bit ćeš čista
ko djevica, kad u srce
prima Hrista;

zagrlit ćeš milo mene,
ponijet me k mjestu tihe
zaboravi,
da plačemo vječnu pjesmu
o ljubavi.

Pjesnikovo blago.

Znadem carstvo bez kraja i mjere,
u njem leži nebrojeno blago,
srebro, zlato i kamenje drago,
al ga svatko ne zna da ubere.

Crna zemlja grude srebra skriva,
zlato srcem u suvarja gruba,
a drag kamen ispod drevnog duba
med korjenjem ko učaran sniva.

Mašta grube sabire komade,
um raščinja: crnu zemlju truni,
trga žilje, suvarje razlama,
čuvstvo brusi predrage poklade,
žarkim svjetlom i duhom ih puni, —
a pjesnik se dostaje pjesama.

Angjeoskom učitelju.

„A učeni će se sjati kao svjetlost nebeska . . .“
Danijel XII. 3.

Umniče naš i dive, veliki sveče Gospodnji,
daj dopusti da slabašnom pjesmom Ti čelo ovjenčam
divno, u kom se skupiše odsjevi veličja Božjeg.

Dvanaest dugih v'jekova već je preturilo vr'jeme,
otkad je posljednji uzdah odletio s golgotskog krsta,
otkad je zelena šibika iz starog briznula panja
čovječjeg roda, a tad se na obzorju carice crkve
pomoli snažna Ti miso ko zlaćana zraka sunčana,
razgoneć plašljive sumnje, k luci istine brodeć.

Kadno Te jošte njihale priče prirode Božje
plodnih ravnica kalabrijskih mladjana, rosici nalik
ili milenom cv'jetku, — sveti Te lahorak ljubnu
poljupcem vječne bjeline, što slašću napunja dušu.
Sunčan Ti često je lik, iz sinjega Jadrana dižuć
smijuške grimizno lice, cjelunuo glavicu dragu,
dokle si klečao malahan, sjetne suzice roneć,
rumena tiščuć ustanca krstu na čavao hladni,
što je okrutno prodro božanske Njegove noge . . .

Pet Ti se istom puta osm'jehnulo proljeće novo
i već Ti nejački razum u nauku uroni tešku,
skriven u zavjetarju kod braće „Monte Casina“.
Umnik mladi, svršiv tek drugi lustar života,
došo si k očinskom domu, iz zabiti u svijet šarni,
ali, prožet dahom čistog žara nebeskog,
nebu si živio, milujuć „drage sirotane“,
b'jednika hraneći gladnog, tarući patničku suzu.

Posred najljepših ljeta čovjeka putnika zemskog,
kadno se blještavi svijet smije u stotine boja,
mameći samrtni vid omamljivom kupom taštine,
Tvoja se duša, l'jepa ko nevini djetinji sanak,
zan'jela k sferama sv'jetlim visoko, visoko,
moleć od Mudrosti, da Ti uputi stupaj zemaljski
k pravome cilju, i izmoliv stazu krenu se njome,
preziruć prepone teške, što Ti ih stavljala tmina.
Niti majka nit sestre r'ječima laskanja nježnog,
niti braća surovom silom ni zamisli gnjusnom,
niti tjeskobne misli, u dvoumbi štono se mogu
uvuć u ljudsko srce, dugom mučeno kušnjom
n'jesu Ti mogle odlučne volje skršit, prom'jenit;
stao si nalik hrastu, o koga lahorci biju.
Ljubavlju dignut žarkom u čiste svemirske vise
na njoj užganim ugarkom tjero si ono, rad čega
sn'ježnoj nevinosti stid pošikava krvcu u lica.

Oj s čim Tvoju da poredim silnu, plamenu ljubav?
tako je ljubiti mogo učenik ljubezni samo,
dokle je milo lice k Spasovu srcu prislanjo!
Na njoj ožaren um Ti silna satvori djela,
štono iz sna u divljenje trgnuše duhove sv'jeta,
ko kad zaspalu prirodu poljubi proljeće mlado,
ona zažubori s tisuće živih glâsôva dragih,
kan'da priča dugu pjevanku zimnjega sanka,
snene polako rasklapajuć oči pred svjetlosti novom.

Dokle je turnir zamn'jevao klikom po čarnoj Evropi,
dokle je truver laskao zamamnoj ponosnoj gospi,
dotle si Ti u svome tihanom zatočju skriven,
vitez srca i uma, za Hrista klicao svoga
zlatnim perom i r'ječju, svetoj se klanjao Tajni,
s gusala vjere izvijajuć duboke molitve svoje.
Gospod je milošću svetom Tvoju dragao dušu,
ona je raznježena na dodir odjeknula pjesmom,
kao sunašce drago, na istoku kada se rodi,
pa se zaleti med lišće zelene prirode vlažne,
ona zatrepeće miljem i zazvuči jasnicom pjesmom.

I umino si, snažni potporanj majke nam crkve,
ali Ti ime sjaji na nebištu njezinih zv'jezda,
još i danas sagoneć slavno dušmane njene
sjajnom šibom velikog uma svojega u tor
obmana njihovih, paleći tamjan Istini vječnoj.

Primi, veliki sveče, slabašni odisaj duše,
koja trepereć od divljenja k Tebi se drznula uzdić,
al sad vidi, da sjenku tek Tvoju zahvatit smaže;
tko da se vine u vise svetoga libanskog cedra?

Tajna života.

Na toplom dahu vjetarca tihana
moj duh se spušta iz ledenih strana
u zelen dolak, gdje se pjesma sklada,
gdje harfa šapće izmed lišća mlada . . .

Moj Bože dragi, ovo čudno što je,
što slatko bolno dira grudi moje
i zanosi me nekud ti'o, ti'o,
na usta goneć r'ječi romon mio?

Ah srce kadšto sv'jet bi grlit htjelo,
da u njeg nebo prelije cijelo,
al sva ta sreća čas je tek varavi,
na krilu ubran jadne zaboravi!

Po prašumi se negdje potok mota
i u njem vječna kupa se ljepota,
a b'jedna duša od čeznuća trne
i ištući je kojekuda srne.

U prahu iskra još svoj iskon sniva
i vazda čežnja uzgara je živa,
da za njim žudeć bez mira tumara
i nać ga ovdje vječito se vara.

Moj povjetarče, bjež iz doli boja,
put vječnog vrta razvij krila svoja:
tvoj oganj, koga svačim gasit gledju,
tek ondje svoju utišat će žedju!

Hristovoj zaručnici.

Grud mi se uzdiže burno, a na oči nagoni zanos
suze ganuća i milja, slaba desnica drhće,
padam i klanjam Ti se, vjerenice živoga Boga!
V'jekove vidim duge, gdje lete ko meteori
ispred očiju mojih, a Ti ko sunce, izišav
iza istočnih brda, na svod sjajna se penješ,
toplom ljubavi topeć led sa čovječjeg srca.

Ti si čarobni cvijet, njihan na lahoru drevnom
tajstvenih judejskih dolina, sakrivan ljudskome oku,
dokle ne niče iz krvi s kamenih golgotskih grudi,
pa se stidna bez ništavih uresa taštoga sv'jeta,
poklad pod priprostom haljom krijući neizmjerni
tihano uputi preko mora, dolova, gora
s krstom i v'jencem ljubavi na njem. Novi se život
poput bistrog potoka gorskog, što raste i raste,
razl'jeva zemljom, a Ti se ko mlada brižljiva majka,
štono tetoši milo svoje jedino čedo,
savijaš ljupko nad čovječanstvom, tepaš mu r'ječi
nove, nečuvene, divne.

U užasnu pustiv se borbu
s čitavim poretkom hladnim lažima sputana sv'jeta
i kroz dugačke paklene klance probiv se snažno,
pobjednu zastavu Hrista, na kojoj si Njegovo ime
vlastitom pisala krvlju, navrh mogile puste
starog zasadi sv'jeta, da se vije odotud
iznad v'jekova božanstvena sviju u v'jekove vječne.

Uzbunjen čitao čovjek, iz duboke prenuv se čame,
na Tebi zagonetne slutnje svojega duha;
um mu izmučen sumnjom, zamr'o s pustoši duge
usplamti plamsajem snažnim, dugovjeka utjeha — nada

s teške povenula neizvjestnosti s nova prolista,
taknuta istinom vječnom, što s Tvoga ods'jeva lica.
Duša mu, rodjena s nova, tajinstvene roni dubine
oceana, — nauka Tvoga, ogledajuć Tvoje
bogate riznice s golemim blagom otajstava svetih,
pa se odotud uzdahom sretnog spokoja vraća,
kaošto odahne razdragano nejako čedo,
kad se za dugim jecanjem i gladom jedared smiri
majci na grudima dragim.

Demon je prasnuo u sm'jeh;
ljuto ga zažegla stara rana iz edenske bašte,
pa se osvetom zakleo i propast smišljao Tebi,
divnom Ti braku himbeni krvavi epitalamij,
ali zaludu podiže na Te protimbe silne,
uzalud potkupi strasti, zapreke s tisuće ruku,
kad se ponada cilju, padne preda Te u prah,
da se iznova nemoćan digne na Sizifov poso.
Tko da ti obori temelj? Ti si velebna zgrada:
krvlju Tvog vjerenika Tvoj je uzidan temelj,
krvlju djece Tvoje dignuti zidovi Tvoji.
Neka se diže dušmanin stari s glupošću ljudskom
protiv Tebe, neka se smije slavnome trenu
strašne propasti Tvoje; neka se vječito vara,
hološću nadutih grudi: Ti si granitna st'jena;
što da počne sa st'jenom crvak? Nije mu teško
sjajna rastakati stabla, al pećina glodat se ne da.

Teku v'jekovi kao u jesen bujice plačne,
a Ti teškom borbom tarući bespućem stazu,
branjena lavskim vrlinama snažnih stupova svojih,
okupljaš ovce drage oko Petrove st'jene,
makar da trudne Ti noge trn i kupina para,
dokle ih išteš po tamnim guštaram ovoga sv'jeta.
Teku v'jekovi, vitlajuć život vjetrenim dahom,
moreći strahom, vabeći jecaj dolinom suza,
podžižuć strasti, bijući pravdu, vežuć slobodu; —
kroz taj turobni vijor, kroz taj očajni nesklad

tvoj se razl'ježe glas, za pravicu stlačenim vapeć,
valove strasti stišavajuć, dižući čovječju svijest,
roba otkupljujuć, hraneć sirotu, bolesna dvoreć,
u ime Boga, u ime ljubavi dižući za sve
odlučni prosvjed.

I naš je došao ponosnim krokom,
najmiv od pretka svoga mržnju potajnu na Te,
njom je natapao lažljivu baklju prosvjete svoje,
ali ga srvala nemoć i odlazi naličan sl'jepcu,
što je izgubio vodja i gusle, a sprovodiš Ti ga
u grob i u zadnji tren mu vraćajuć ljubav za mržnju,
sl'jedeći svog vjerenika.
Vjerenice živoga Boga,
Istino slavna, preko groblja v'jekova k cilju
stupajuć svome kr'jepi, pomaži, diži, oživljuj,
diraj čarobnom šipkom, silom ljubavi svoje
bešćutno kamenje ovo našega sledjenog doba,
diraj, o majko moja s klisure vječite Rome!

Proljetna pjesma.

Prirodom se proljet šeta,
istok budi zoru snenu
tiho, tihano.
Glasak prhnu i u trenu
kan' da zvahu prvi zvuci:
more moje pospano . . .

Žarka kruglja iza brda
već prosiplje iskre sjajne,
blago zlaćeno,
a priroda priča tajne,
mile tajne s bezbroj usta:
more moje ljubljeno . . .

Ljubav mlada svud se smije,
topli dah joj moru zbori
slatko, sladjano,
a u svojih silnih dvori'
ustrepeće s n'jeme sreće
more moje sanano . . .

Ko sunašce k šipku mladom
svija proljet k dragom kraju
lišce dražesno;
već cjelove žalu daju
sitni vali, milo šuška
more moje ob'jesno . .

U dolini.

Dolino moja draga, ovita šumskim vijencem,
kako mi često se duh svrne u naručaj tvoj!
Zeleni raju, kud sam ko d'jete u proljeće rano
bježo u šikar gust tražiti dr'jemovkin cv'jet;
ispod oblaka se tankih na istoku dizao kolut,
janjčići vodili skok, pjetlov ozvanjao poj,
kišica sitna rominjala, šaptala šumica mlada
dugačkih pjesama niz: — proljetne prirode glas!

Nakraj seoca kućice moje rodjene eno,
srdačno diže se dim, pozdrav mi šiljući tih;
ljupko glede prozorci mali zovuć me k sebi,
uz kraj se digao br'jest s ogromnom krošnjom ko zvon.
Zdravo oj ognjište moje, zdravo premila sliko,
puna dragosti ko s majčinih usana sm'jeh!

Štalice stara i ti uskrsavaš očima mojim,
goveda ozvanja muk, ovčice poznajem sve.
Koliko puta sam trčo za njima po glavicam golim,
noge mi derao drač, tekla bi crvena krv!
Mario n'jesam, jer mi se milio slobodni život,
uz to mi za svaki jad knjižica pružala l'jek:
Robinzone, često sam rad tebe grijao pete,
gonila savjest me zla, očev me plašio prut;
dokle sam kojem grmeču povjest pričao tvoju,
ovce bi nan'jele kvar, dolinom grmio jek.
Teške su pratile grdnje mene, — tobož pospanca, —
a ja na njihov gnjev ob'jesni vraćao sm'jeh.
Kadšto sam dalje odjavio stado k starici baki,
k baki, koja je već deveti prtila krst.
Ona je bila knjiga mnogolista s tisuće priča,
strašnih ko u šumi noć, milih ko različak plav.
Njoj sam Kačića čitao svoga, a srce mi bilo,
ona za uzvrate tad meni bi pričala rad.
Ili sam potjero tamo k jugu na visoko brdo,
— jesen bi bila to, otave onuda dost —.

Tamo je stari djedo kresao mlade bukviće,
kada bih došao ja, brzo bi pustio rad,
pa bi sa mnom pošo do vrha šepesajuć sporo,
— bio je sirotan hrom stari moj ljubljeni djed —.
Odatle k jugu ko grdno krilo ptičurine kakve
morski se vidio raz, — s njega me lovio strah —;
k sjeveru pucao vidik daleko do brdina modrih,
sablasni vidjo se Klek, vještičji ponoćni zbor.
Ondje bih s djedom sio, ovčice otavu pasle,
volova orio muk, krave se šetale tud,
stari pak djedo prebiro frulu čudnovato, sjetno,
kan'da je u nju svu žitka svog salio bol.
Kada sam u veče gonio kući napaslo stado,
već bi na mjesecu tad kovao ciganin crn,
negdje daleko umirala dražesna pjesma,
komarov reko bi to uz uho tanušni zuj.
Tjero sam brzo od stra s otajstava prirode divne,
slago se k trenu tren, u kući evo me već.
Skrivajuć sm'ješak dočikala majka divljana svoga,
ali ga ne mogla skrit, jer sam ga poznao ja.
O taj angjelski posm'jeh! N'jesam c'jene mu znao,
dok sam ga gledao još, zalud ga željkujem sad!

Tako su trčali danci, — je l' de, dolino moja? —
dokle se u naš raj nije ušuljala smrt.
Sjećam se jošte: zima je vezla na prozoru cv'jeće,
vani je sjever mrk psovao sn'ježanu noć,
majka je ležala bl'jeda na postelji zaklopiv oči,
kadšto joj izbjego krik, čuo sam glasove „smrt".
Mojom se nejakom dušom strašne izvijale slike:
vidjo sam medvjeda gdje šumom obilazi sur;
k meni je ravno uperio, gore mu krvave oči,
a ja ko skamenjen stup, noge mi svezao strah.
Gledo sam bezdan crni, — o kojem mi pričala baka,
prašeći burmutom nos, priča čudnovatih dost, —
gledo sam, gdje se diže iz njegova tamnoga zjala
avetni kosturov lik, oči mu ispunja mrak.
Po sobi vuklo se jecanje, vani je urlala bura,
bjelko zavijao naš — drugo ne umijem reć.

Majka u „popovoj dolini" dugo je spavala veće,
spadoh, postadoh tih kao ošturjeli vlat.
Vazda sam mislio na nju, vazda je uza se gledo,
često grčevit mi plač prekide mislima red.
Rado se maštanju davah, da sve to pusta je tlapnja:

„Nesretni sanče, bjež', sunce, dovedi mi dan!
Daj da vidim različak, oko majčice svoje,
cjeliv mi vrati njen, vrati mi premili sm'jeh!"
Tako sam dosta uzdiso, al sanak je dugačak bio,
svršit se ne htio on, nit će se svršit kad.

Opet je svanulo proljeće novo, oživljelo s nova
srce u meni tad, po malo pusti me bol.
Opet sam gonio stado, slušao kosovu pjesmu,
iskao dr'jemovkin cv'jet, na stari penjo se klen.
Grbavi stari dobričina posred se tratine dizo,
umijeće svoje sve izučih na njemu ja.
Znao sam kadšto zvecnut o ledinu na užas djedu,
ipak mi ni taj jad ob'jesti ne skroti još.
Ali je došlo, što me razdvoji, dolino stara,
s tobom i znancima svim zelenog proljeća mog;
čudni slučaj: volja Providnosti učini ovo,
novi mi otvoriv sv'jet pozivom na mučni rad.

Dolino moja draga, ovita šumskim vijencem,
kako mi često se duh svrne u naručaj tvoj!
Njemu u susret prši pjesma djetinjstva moga,
cjeliv mu daje svjež, otkriva priprosti san.
Lahor se provlači suhim rebrima staroga klena,
kao kad na fruli djed tihan izvodio jek:
plače lahor za znancima milim djetinjstva moga,
odoše baka i djed, opusti nekuda sve.
Nestaje svega, dolino moja, pred nemilom smrti,
tamo ću i ja poć leći u studeni grob.
Kada me zemljica primi u proljeće, onda mi pošlji
prvi bukovi list, jaglac i dr'jemovkin cv'jet.

Stara pjesma.

O pjesmo moja, slabašna lozice,
rascv'jetaj na mom bolnome uzdahu
širinom svete rodne grude,
grleći poštene sirotane!

Pa nek se smije s visoka vidika
moderni genij sićušnim mislima,
što natražnjački jošte lete
k uskoj i nesretnoj domovini,

u kolibicu staru i izdrtu,
duh roda našeg gdjeno se savio
i n'jemim okom čudno pilji
u gusle razbite pored sebe.

U očaj tihi mrtvo utonuo,
ko gorska kosa u maglu jesensku,
tek kroz san, kan'da čujuć klopot
bahata hodanja, nešto bunca

o zemlji, kojom dušman se šepiri,
o pravicama svojega naroda,
odgovara mu hohot, baš ko
djavo da smije se, kad mre vjera . . .

Na krvlju svetom isprane poljane
dohita mrsko sebičje vukuć plug,
a izdaja mu plužit stala
haljinom poštenja zagrnuta.

O kad bi mogla povijest progledat
na sv'jetle oči, štono ih ispiše
vampiri našeg doba, grmno
glas bi joj, cv'jelom iz tisuć' grla:

ta gdje ste vi, što igra vam svagdanja
natezat uzde udesu naroda?
Što znači n'jema šutnja, gdjeno
za kose povlači sila pravdu?

Rad r'ječi šupljih stradaju tisuće:
nek Boero vježba očajno mišice,
mi gledat ćemo igru, makar
neman mu dječicu svu proždrla.

Ideje sjajne loša su koprena
za nakaženo lice tiranije;
oj Sofroniskov ustaj sine,
pravdu su kupili sikofanti!

— — — — — — — — — — — — —

Moj dome stari, oče moj rodjeni,
i za to pravda mjerilo izgubi,
nit imaš prijatelja, uz to
rodio sebi si dost vukova;

tek par te djece odane uzalud
toliko ljeta brani, al i njima
već klone desna, bježe ludo
puta u tvrdjavu ne znajući:

ah, staze u sv'jest puka svog ne znaju,
da iz nje poput novijeh Anteja
i opet srnu, već tek ginu,
umorni mru, a bez nasljednika!

O praše veljih djedova, nigda zar
već dić se ne će odavna srušeni
žrtvenik pravde iznad tebe,
na njem da žrtvu ti sin tvoj pali?

———

Luciju.

Prijatelju mladosti moje, evo Ti lista,
pozdrav Ti nosi on, s pozdravom poljubac moj!
Nema u njemu sjajnih riječi, visokih misli,
al je po čuvstvu jak: kiti ga s ljubavlju bol.

Pet već puta otkopči priroda dražesne grudi,
potjerav ružin pup, otkad nas rastavi kob.
Ti si otišao strujom, što, bl'ješteć s lažljiva sunca,
hrli u bezdani vir, pa me se ne sjećaš već,
al ja mirno sl'jedim tragove Tvoje i vidim
iz svoga kuta, kud nosi Te bujičin t'jek.

Kud si, ah kud si se spustio s visa, umni moj druže,
tražeći ispraznu slast, prodajuć čovječju čast!
Soko u visu krili, a gavran strvine kljuje:
zašto si, sokole siv, sišo na gavranov trag?
Tvojim zanesen umom sjajnu sam gledao metu,
kojoj ćeš stupat Ti krčeći pred nama put;
gledo sam, kako ćeš str'jelama duha str'jeljati zmije;
a Tvoj muževni lik krunit će zahvalni rod.
Obmana bješe. Tebe su sputale kukavne strasti,
sl'jepi Te snašao b'jes, pa si odbacio sve.
Vjeru, amanet otaca, kojoj svjedoči tolikih
dušmanskih stoljeća smrt, glupošću proglasi sin;
gn'jezdo svoje, b'jedno al pošteno ostavi junak,
šta bi mu krtinji rov, ljepši je ponosni dvor!
Šta sirotinja? Kukavnu masu prezirat treba,
pogazit treba sve, nadčovjek sv'jetu je Bog!

Jao, umni moj druže, kako si mogao pustit
vječitih misli vrt, zgrabit jučerašnji hir?
Kako si mogao ljubav spram svega dobra i sveta
m'jenjat za varavi čar kukavnog svojega „ja"?
Jao, b'jedni moj druže, i sam najbolje znadeš:
nije nadčovjek Bog, — upitaj Venerin hram . . . !

Čovjek, koj' se nije kadar nad sjetila vinut,
kojega ne grije svet plamenih uzora žar,
nalik je vodi, što se s brda u jaruge sl'jeva:
šireći otale tad okolo nečisti dah;
zalud će tu se po noći ogledati zv'jezdano nebo,
jedini žablji rod može još živjeti tu.

N'jesi samac, dosta braće stope Ti sl'jedi,
rušeći rodjeni krov, pljujuć na očinski grob.
U jed zmijski umaču pero i šaraju papir,
blatnoga srca smet krijuć pod lukavi plašt.
Milo naše domaće ognjište, ako i nije
s njega najjači baš vazda izbijao plam,
ipak je gorjelo jasno, bez zadušljivog dima;
na njem je oganj živ kresao hrvatski duh,
grijući poštena srca diljem malenog doma,
dokle bezumni b'jes ne skvrnu dragi nam kr'jes:
Molohu žrtvu spremi Judejin naraštaj mladi,
dražesnu hinonsku dol zadesi užasna kob.[1]

Prijatelju mladosti moje, kamo to ode?
Nešto mi stišče grud kao neprebolna bol;
vidim Te: stupaš, a iznad puta Ti pećina pada,
veže me očajni strah, tjeskobni kida se krik:
Lucije, Lucije, jao, obazri se, vrati se, vrati,
zove Te mladosti san, rumene zorice cik,
zove Te nesretni udes naroda, Isus Te zove,
razum Te zove tvoj, zove Te ljubeći drug!
Ostavi prazna srca, ljude bez duše i Boga,
kojima tupa ćut sebe tek ljubiti zna;
vrati se druže, vrati, zove Te ljubav i b'jeda,
dokle je vremena još, vrati se, Lucije moj!

---

[1] **Prije sužanjstva babilonskog prinosili su Židovi u lijepoj dolini Hinnon žrtve Molohu, pa su je stoga, povrnuvši se iz sužanjstva, jer ih je sjećala na njihov odpad od Boga, pretvorili u smetište.**

Braći.

(Travanjskih konferencija 1900.)

Drugarice mojih mladih dana,
pjesmo moja, iskro zapretana,
što se nećkaš ostaviti grudi,
što se bolom sladjanim privijaš
mojoj duši ko jelici bršljan?
Il se bojiš sova il ćukova,
ili jada s bratinskoga hlada?
Ne boj mi se sova ni ćukova:
ćuk ćereta, nikome ne smeta,
sova huče, pa će i prestati;
ne plaši se bratinskoga hlada,
ta u braće srce plemenito,
plemenito i milosti puno,
pa će braća tebe razumjeti,
zagrliti, u srce zapisat.

Sveto ime, drago spominjanje,
braćo moja u jedine majke,
na jednoj se stazi okupismo,
da služimo u tužno vrijeme
Višnjem Bogu i narodu svome, —
teška staza, al je svrha njena
ponajljepša na ovome sv'jetu!
Odasvuda vučine se jate:
bezdušnici, Božji odmetnici,
vijuć srću na svetinje naše.
S jedne strane, podlo napadana,
bolno diže oči spram nebesa
zaručnica Isusova divna,
s druge strane samohrana majka
na Dunaj je glavu naslonila,
trudne noge u Jadran pružila,

desnica joj ruka zamazana,
lancem ropstva uz hrid prikovana,
a ljevicom muči se badava,
da otrgne Dinaru planinu
i ubije vukodlaka gnjusnog,
što joj sio na raskrite grudi,
pa ih para, da srce izjede . . .

Braćo moja, oči otvorite,
ozrite se, širom pogledajte:
kud sve muke tolikih stoljeća?
O eno ih na pustu ogaru,
na kome smo radi podizati
novu zgradu porušenih nada;
o eno ih, ondje jadikuju,
iz njih raste drača bodljikava,
na drači se ko za ruglo tužno
ustavljaju prava razderana,
amo tamo vihorom tjerana...!

Braćo moja, i Bog vam i duša,
kroz prozorak mali zavirite:
gle plaminja vatra na ognjištu,
na okolo veseli angjelci;
majka draga sva se užurbala,
da im svari ubogu večeru,
a podalje na stolčiću otac
o koljeno podupro desnicu,
na nju trudnu naslonio glavu;
časom pogled na djecicu svrati,
pa na vrata na po otvorena
zagleda se u sumračno veče.
Teška briga iz tog oka viri,
crna sumnja licem poigrava.
O čem sanja patnik pokunjeni?
Il o daći, nesitoj aždaji,
il o gadnim pandžama lihvarskim
il o stravi skore budućnosti:
o svom sinu u domu bez doma?

Tko bi znao, što se njemu tlapi,
Bog bi dao, te bi tlapnja bila,
nije tlapnja već istina mračna,
dubok uzdah potpis joj krvavi . . .

Braćo moja, majčino uzdanje,
prijekorno sa grobova svetih
gledaju nas oči pradjedova, —
o, zar ćemo jošte oklijevat?
Kog zadoji Hrvatica ml'jekom,
taj da pusti divnu vjeru svoju,
na krst časni da mu rdja pljuje?
Taj da pusti milu grudu svoju,
da vrag rod mu satre i otruje?
Oj ovamo, vjerimo se kletvom,
— nas je mnogo, al tek jedna miso —:
nigda, nigda, o spomene sveti
djeda mojih, zaklinjem se tobom!
Nigda, nigda! Leći ću ko lave
na vratima svetišta svojega,
ne će unić bezbožnička noga,
dokle str'jela otrovna im jeda
ne prošipi moga srca živa!
Ne će blatni blatnim cjelovima
oskvrnut vam, o svetinje moje,
divnih lica za života moga!

Tko pogazi tu zavjeru čistu,
crn mu bio obraz do vijeka,
uspomena u rodu mu bila
ko plašilo u mladome žitu,
njome majke dječicu strašile,
šibala je kletva sa gusala
kao vijor tamnu oblačinu!

Amo, braćo, u redove bojne,
našem rodu vjeru štitit treba,
našem rodu prava branit treba,
sirotinju otimati vragu,
sirotinji kruha namicati.

Amo, amo, svi ćemo zajedno,
tek oštrimo svijetlo oružje:
ne treba nam mača djedovskoga,
neka leži, neka rdja mirno,
dok ga možda u zgodnije vr'jeme
ne izvuče mlada koja ruka,
al pones'mo srce djeda svoga,
naša borba ne traži mačeva,
ali traži junačkih srdaca.
Novo doba, nav'ještajuć buru,
pozivlje nas riječima tajnim:
brusi značaj, smjelu volju jačaj,
uma svoga napinji tetivu,
što će sipat gromove i str'jele!

Eto, braćo, strmena obronka,
po njem hridi, koprive i zmije,
a na vrhu naša svrha sv'jetli; —
dugi danci, mučenički puti,
ali neka, dragom Bogu hvala,
tek sramote bojat nam se treba,
a kukavac pred mukama strepi,
čvrsta volja uz Božiju pomoć
kida nado kao paučinu.

Pjesmo moja, od Boga mi dana,
ne plaši se sova ni ćukova:
ćuk ćereta, nikome ne smeta,
sova huče, pa će i prestati;
ne plaši se bratinskoga hlada,
ta u braće srce plemenito,
plemenito i milosti puno,
pa će braća tebe razumjeti,
zagrliti, u srce zapisat.

Krvavi čvor.

(30. travnja 1671.)

Aj moj čiko, zv'jezde sjaju,
sjutra k nama svibanj kroči,
nek po struni lučac skoči,
da nam srca zaigraju!

Tihom sobom drhtaj probi,
prvi zvuk se eto nudi,
duh se drevni od sna budi
prašnim guslam u utrobi.

Prhnu pjesma —, al ne ona,
što okoliš blagosilja
ko sm'jeh vedri žutog smilja,
ko uskršnjih glasi zvona;

prhnu pjesma —, ne onaka,
što ko sivi soko vrisne,
na dušmana kivnog djisne,
tresuć grudi u junaka,

već ko mračna duga staza
zakrivuda po planini
i ginući u daljini
sred gudure, posred jaza,

tu zajeca i zastenja,
nešto kleto spominjući,
na po glasa proklinjući, —
sve se strava lovi st'jenja.

Ko na odziv tom jecaju
raspuče se zemlji kora
i crnoga iz ponora
stari dvori poustaju.

Za njima se u čas speti
sablast neka, ko brdina
izniknuvši iz dubina . . .
— Što me budiš? — kan' da pr'jeti.

Reci: tko si? pjesma da'nu.
Ko krvava tragedija
strahotom se lik nasmija,
za odgovor rukom ma'nu

i dvor zgrabi strašnim prsti',
rasc'jepi ga u dv'je pole,
uzdrhtaše st'jene gole,
popadaše crni krsti.

Nasred sobe dva se lika
osovila zagrljena
ko stovjeka dva spomena,
ko kipovi mučenika.

Prvi poput mrka panja,
što u noćnu strši tminu,
ko lozica na pećinu
drugi mlad se na nj naslanja.

Bolni psalam zaplakao
kroz hodnike s nekog vaja,
ko iz groba: „Ah, izdaja!“
ozovnu se jek mukao.

Ko da savjest ubojice
davni zločin grozom tače,
tako sablast poodmače
strašnim rukam pokriv lice,

no mah kan'da savjest crnu
ubit kani, k zemlji svi se
i iznova osovi se,
zubi škrinuv natrag srnu,

pa ko gaseć žedju b'jesnu,
zgrabi dvore po temelju,
sm'jesi od njih kruglju velju
i u bezdan njome tresnu.

Od stra drhtnu kora suha,
sm'jeh djavolski noć ošinu,
zemlja zinu, sablast minu,
sve opusti, noć je gluha,

tek se bezdan jošte glasa,
sm'jehom ranu u grud piše, —
žvižnu struna, zan'jemiše
glasne gusle od užasa.

Aj moj čiko, čiko stari,
tvoji zvuci čudno ječe,
stara rana s nova peče,
otvara se i krvari . . .

U staroj kuli.

Zdravo, kulo n'jema, buri na nišanu,
snažna kao pleći ličkoga težaka,
tmurna kao duša naroda junaka,
što prevarom sputan mrskome dušmanu
na rodjenom pragu robovati mora!
Ko aždaja silna divlja je obala
ispružila jezik, a njemu po sr'jedi
tvoje mrko oko u nebesa gledi;
s obadvije strane slušaš mrmor vala,
kulo moja, pjesmu iz sirenskih dvora . . .

Dugovjeka bako, što si žalostiva . . .?
Poći ću da virnem u tvoju utrobu;
ciknu sitno zvonce, — tiho ko u grobu,
zaškrinuše vrata, eto stvora živa:
povedi me, strančе, kroz odaje stare!
Dugački hodnici, sjeta otajstvena,
pokornički psalam, mnoštvo ćelijica,
šapće tudja riječ, posvud tudja lica,
nigdje da bi nikla kakva uspomena
na vremena davnih moćne gospodare.

Dodjosmo do sobe onamo u kutu:
„Eto mjesta, gdje je urota snovana,
vama dobro znana: Zrinjskog-Frankopana;
to je soba gr'jeha . . .“ — Šta! — u jaru ljutu
planu plam, no mah ga gorkost gasit stade.
— Gr'jeha veliš, strančе? Onda nebo gr'ješi,
kad nepravdu kazni, a svodnik je, koji
djevojci vijenac zaštitit nastoji;
ko magare r'ječ ti bez ulara spješi
i kopitom gazi očeve zasade.

Zar viteški bane, — i otac i mati
sirotinje svoje, — da prekrsti ruke
i da mirno motri nečovječne muke,

koje junak narod — krv njegova — pati?
Zar da lavlje srce ropski strah ovije?
Ustade se Petar, da narodu svome
otrgne sa grudi pijavku besramnu;
a grijeha nema, ma u paklu tamnu
sakovao palu, da počastiš njome
iscerene zube h'jene krvopije.

Ti o gr'jehu zboriš? Ta slažem se s tobom:
zgr'ješili su teško na sebi i nama,
kadno se namamit dadoše zamkama;
zgr'ješili su, kad se sastadoše s grobom,
a ime im slavno s našeg neba palo.
Al taj gr'jeh bijaše srce bezazleno,
duh iskreni, dobri, jadnog roda moga,
što po sebi sudi poštenim svakoga,
a nikada da bi promišljati kreno,
ne bi l' guji zube ogledat trebalo.

No zašto da ranu raskrivam ti kletu?
ti si tudjin, tuge ti ne shvataš moje;
nehoce se takoh ja o srce tvoje
ko o vrapčje gn'jezdo lasta u lijetu.
Ne tražim isprika ni sažalnih r'ječi,
pusti tek da trenom upitam zidove,
da l' je jošte štogod iz doba onoga
ostalo u njima duha hrvatskoga,
da gonetam iz njih negdašnje časove,
o pusti nas, mnogo imaju mi reći . . .!

Šuteći je tudjin prišao k prozoru,
oborio okom u drhtave vale,
moje boli kan'da nešto ga sjećale
i miso mu nekud letjela po moru,
usna kan'da da'nu: Italia mia . . .
Motrio sam sobu ovlažena oka,
preda mnom se drage slike pomaljale,
gledah banu oči, gdje ko žera pale,
šuri mu na licu sjela bol duboka,
med njima ko zv'jezda Katarina sija.

A vani najednoč hodnik oživio,
ozvalo se glasno djetinje smijanje:
ko ptičice kada iza žege danje
u predveče počnu s nova cvrkut mio,
žuberkali glasi Antuna i Zore.
Na opeku tvrdu kanula mi suza,
kuda im je negda noga koracala;
u prošlosti moja duša je sanjala,
ah, sanja o raju, a bila tek uza,
dok ne taknu zbilja učarane dvore:

prhnu „miserere“ iz kućne kapele . . .
Ko sablasna bajka kad djecu s večera
tajinstvenom stravom u postelju tjera,
tako i cv'jel gorki slike probl'jedjele
milog društva toga trgnu iz mog sanka.
Obriso sam oči i pun čvrste vjere,
šapto za ispokoj Zrinovića bana,
za ispokoj mlada Frana Frankopana
i dodajuć: Christe, nostri miserere!
s tudjincem bez r'ječi izišao vanka . . .

Zdravo kulo nujna, buri na udarcu,
nezahvalna rano vremenu vidaru,
vazda nešta sjetna ko srce mornaru,
kome nigda više iznemoglu starcu
zapjevati ne će velebni talasi . . .!
Tvoj pjedestal, — neka ptičurina bajna
su dva krila morska, — reć bi planinama
sad će prhnut s tobom; o ostaj med nama,
ne razum'je tudjin tvojih teških tajna,
nek ih plaču nama Jadranovi glasi!

U zavjetarju.

Stoljetno stabalje, šutnjo veličajna,
uspomena prvih sladjan ogrljaju,
crna goro moja, o kako te ljubim,
izmorenoj duši ponajdraži kraju!
Mnoge prosnih sanje u gustom ti hladu,
gdjeno šumski dusi sreću uživaju,
u slobodi svetoj, goro moja draga,
prisluškivah tvome drevnom uzdisaju.
Komarac bi svoju cvilio pjesancu,
ja na šušnju ležo pod bukvom granatom,
vjetarac se šušteć izmed lišća krao,
a po šušnju sunce pisalo bi zlatom.
Ovo šuma tuži, — maštao sam tako, —
za ljubavi nježnom hajduka junaka,
o kome mi često kazivala baka,
sirotica stara, — zemljica joj laka!

Susjeda mi bila, pa na pašu često
odjavismo tamo ća u brda treća,
pogrbljena vrba pod devetim krstom
i šibika mala nekol'kih proljeća.
U društvu smo jošte imali jednoga
junačinu hrabrog, moj to bjelko bio,
medju svojim rodom harambaša pravi,
njim se njegov mali goso ponosio.
Kad bi nam se mlado ponapaslo stado
i sunce nas stalo str'jeljati ozgora,
krenuli bi tada naprijed polako,
hladovinom gustom zvala nas je gora.
Sa bakina ovna ozvanjalo zvono
kroz goricu crnu, baka gundrat stala
molitvicu svoju, Gospinu krunicu
i nejačka mene da se molim zvala.

Šaptao sam onda, — o sve što sam znao,
najsvetiji časi u neznanju mome!
Još ne vidjeh crkve, ne čuh njenih zvona,
s prirodom uzdisah Stvoritelju svome . . .

Do poznatog eto došli smo čistaca;
u hladu se stado uz kraj pol'jegalo,
ovčice u grumen stisnule se gusti
oko bukve stare i sve utišalo.
Drenovaču odmah odbacila stara,
i posjela u hlad, torbu razvezala,
izvadila iz nje naše zalogaje,
založila sama i meni dodala.
Sve već počinulo, tek još bjelko šeto,
u grm turiv glavu mudro osluškivo
ko razuman gazda, tad dotrčo natrag
i opaziv objed pogledo me živo.
Mig sam znao mahom starog svoga druga
i njegov mu dio kruha dohvatio.

Po objedu dodji časi pustolovni,
slavnih djela red bih naredao cio.
Preživajuć tromo plandovalo stado,
ustrmila nekud baka zamišljeno,
bjelko sio, pošo, z'jevnuo, razgledo,
a ja na svoj poso obijesno kreno.
Kupinovim sokom resio bih lice,
visokoj se bukvi do vrška uzvio,
poželivši gledat preko gore crne,
javoru iz duplja slamkom vodu pio.
Sada bih kraj bake revno uvježbavo
stajanje naglavce, a sad u smijeh prasno,
našav opet kvrgu gdjegoda na bukvi,
što s bakinim nosom slagala se krasno.

Kada bi već igra izgubila čare
i ob'jesne šale samom dodijale,
stadoh molit staru, da mi priče priča,
a oči mi s žive želje zaplamsale.

Nećkajuć se u me zurila bi ona,
al se prošnji mojoj nigda ne otela,
već izvadiv burmut u znak privoljenja,
naprašila nos bi, onda započela
o dubokom bezdnu, zelenom jezeru,
o ognjenom zmaju, što propašću pr'jeti,
o vilinjem sv'jetu, o vještičjem kolu,
o rogonji samom, — krst ga potro sveti!
U r'ječima njenim oživljela šuma,
iz svakoga grma piljile prikaze,
sa bukvine krošnje dusi šaputali,
u carstvo se priča bjelasale staze.
Iza tog bi prešli na čadore bojne,
na mrke hajduke iz davnih vremena,
na razboje, gdjeno noću nešto jeca,
a srce ti ledi tuga bezimena . . .

Tako kadšto c'jele pričala mi sate,
dok najednoč ne bi spazili oboje,
da gotovo c'jelo otišlo nam stado,
tad bi baka priče zavezala svoje.
Žvižnuo bih živo, eto bjelka, sjedaj,
pa na njemu ko na hatu pomamnome,
ponosnije valjda nije se držao
ni Kraljević Marko na šarinu svome.
Trčasmo ko vjetar izmedju stabalja,
zaostala baka kročeći polako;
ja i bjelko u tren šumu preturili,
na livadi našli stado naopako.
Sjahah sa svog hata, pa poćeraj živo,
ovce bjelko, a ja krave i volove,
pa kroz šumu natrag, dok sastasmo staru,
gdje grdeći mene sve javka i zove.

Kada bi nam šuma šušketati stala
i kapljama sitnim zaplakale grane,
iz šume bi svoje izagnali stado
na goletni pristran sa sjeverne strane.

Med kamenjem stado tražilo bi pašu,
pred pećinom s bakom ja se šćućurio,
a moj bjelko prišo, čučnuo preda me,
svoju njušku k mome nosu prinosio.
Pred nama se dolje dolina prostrla,
u njoj rodno selo, koliba mi mala,
a iza nas otrag kao uspavanku
sladjanim bi šaptom gora šaputala.
Sve je bilo sivo — olovnate boje,
i sve ko bez glasa, ko bez pomicanja,
goveda i ovce, pseto, deran, baka,
ko u priči drevnoj, ko u sanji sanja . . .

O kako te ljubim, goro moja crna,
uspomena ranih sladjan ogrljaju!
Izbl'jediše mnoge u duši mi slike
ko traci zubalja u sunčanom sjaju,
ali ti mi vazda, kad te se spomenem,
iz dalekih jasno zasineš krajeva,
ko kad u do tamni kroz jeline igle
provuče se prva zraka mjesečeva.
Odnijela starost dobru, milu baku,
na gropku joj trava i cvijeće niče,
kroz travicu zrelu vjetrić popuhava,
a šuškavac suhi kan'da priča priče.
Na razboju bjelko poginuo slavno,
hrvući se s društvom lupeških kurjaka;
kukavice jadne, nikada se ne bi
usudio jedan na moga junaka.
A momčić je mali otišo daleko,
da u sv'jetu traži istine i znanja,
kojekud se bijuć, kad je Božja volja —
i sad eto piše mila spominjanja.

Priča.

Nebo bl'jedi, doskora će
umirati jasni dan;
na gore se i doline
sa sutonom svija san.
Po otavi na tratini
ispred šumice
jošte pase naše stado,
moja starice.
O šta si se, bako mila,
tako skunjila
ko topola osamljena
za zla vremena?
Čuj . . .! — To tiho u šumici
šušti veče jesenje.
O daj pričaj, stara bako,
sad su priče najdraže!

* * *

Oj onamo, oj daleko
iza silnih devet gora
i za onom za desetom
dubok leži dô;
u njem n'jema šutnja vlada,
listak čuješ, kad opada:
tu je carstvo starog Mraka,
carstvo tajstveno.

Tu orijaš danju leži
pod zelenim baldakinom,
što ga nad njim složno drže
javor, bukva, hrast;

čuvaju ga vjerne sluge
od strijela jasnog sunca,
što nasilno razastire
svoju sv'jetlu vlast.

A kada se sunce spusti
u valovlje sinjeg mora,
Mrak se skoči i razapne
svoje mrke plašteve;
u crnini, u tišini
odjedared zasvijetle
sa divova razgranatih
sjajne kr'jesnice.

I polako da'ne, ša'ne,
pa sve jače, jače, jače
mrmoreći tajnom r'ječi
bruji s krošnja huk;
odmah u kraj stabla krenu,
stara sporo, mlada brže,
sve se sreda u dva reda,
opet padne muk.

Gle, onamo u daljini
pećina se gibat stala,
a iza nje niče društvo
tamnih prikaza;
bez riječi trepereći
primiču se, al najednoč
to pećina nije, to je
drevna starica.

Za njom vrve vukodlaci,
strašni dusi, vjedogonje,
b'jele vile, vilenjaci,
suhe vještice,
i bez glave ljudi grozni,
crne zmije s alem-krunom,
zlatokosi kraljevići,
male kraljevne.

Oj eto ih! baku silnu
na krilima žarkim nosi,
iz ždrijela oganj sipljuć
ljut ognjeni zmaj;
klanjaju se duga stabla,
Mrak orijaš kosom stresa,
raskriljujuć crne ruke
ko na zagrljaj.

Rasplića se divlje kolo:
s vukodlakom vila b'jela,
a ljut zmaje s ljupkom malom
pričom gjurgjevskom;
sve se vrti, sve okreće
sitnim glaskom žamoreći,
baš ko sanak obijestan
dječjom glavicom.

Sve se vrti, tek počiva
mati priča: stara baka,
otajstvene zboreć r'ječi
s drevnim posm'jehom;
sve se vrti, tek Mrak spušta
crnu glavu s tisuć oči'
prestrašenih nad svojom se
čudeć dječicom.

Oj onamo, oj daleko
iza silnih devet gora
i za onom za desetom
dol je duboki,
u njem carstvo otajstveno,
gdje se Priča s Mrakom ljubi,
gdje, što danak priča samo,
noću oživi.

* * *

Nebo vedro, zv'jezde trepte
kroz jesenski hladni zrak.

Tko je, bako, tebi kazo,
gdje caruje Mrak?
Jesi l' možda sama bila
kad u dolu njegovom?
Što me motriš, stara bako,
čudnim posm'jehom?
Iza gore mjesec eto
pokazuje prvi trak,
iz kutova, iz uvala
izviruje mrki mrak.
Ajme, bako, potjerajmo,
kolo će nas dostići,
što se danju priča samo,
to po noći oživi!

Pod gorom.

Ob'jesni lahor se skitao,
po polju širokom trčao,
pčelica uza nj: zuzuzû;
šaptao lahor laki njoj
tihano tužeći: huhuhû,
što je sve zimus još doznao
o Jeli staroj ubogoj.

Pod goru onamo, pod goru,
tamo na zorinu prozoru
su tri je cv'jetka bakica;
uzeo dragi Bog je njoj
sinka i snahu, a dječica
ostala na njoj za pokoru, —
na Jeli staroj ubogoj.

Sirote kao angjelka tri:
sedma je godina Ljubici,
Radi je osam, Vlatku pet;
mili su poput jagode,
dobri ko nedjeljni danak svet,
krotki ko starački blagi sni
u Jele stare uboge.

Braća su okolo prosila,
Ljubica nejačka vodila
bakicu sl'jepu u crkvu,
Mati gdje stala Božija;
molila starica Presvetu,
da bi se Gospodji smililila
ah Jela stara uboga.

— Marijo od sunca krasnija,
Marijo od sn'jega b'jelija,
skoro ću eto otići:
kud će amanet dragi moj,
kud će mi nejaki pilići? —
sl'jepo joj oko se čudno sja
aj Jeli staroj ubogoj.

Jednoga dana su pod zimu
Rade i Vlatko još ujutru
o'šli u selo daleko
za suhom krušca koricom;
sivo se nebo utajilo,
vjetar je tresao daščaru
nad Jelom starom ubogom.

Dan se sakrivao, hvato mrak,
sjever je svirao naopak,
plesao čiča sn'ježani,
bieli mu s lica kapo znoj.
— Ljubice, pogledaj idu li! —
kroz srce dunuo leden zrak
vaj Jeli staroj ubogoj.

Ljubica u tminu izleti,
tananim glasićem zacvili,
zacvili braću dozivljuć.
Bura se smije; hehehê,
zlokobnu pjevanku pjevajuć,
— Ljubice! — uzdisaj šumori
vaj Jele stare uboge.

— Ljubice, Ljubice, Ljubice!
Kud ste, o kuda ste, dječice?
N'jema je stara daščara,
vjetar se zlobni ruga njoj,
dušuć joj izmedju rebara;
pucaju grudi od nevolje
o Jeli staroj ubogoj!

S brdašca, onamo s brdašca
glasi dozujaše zvonašca;
skoči se: sama tam' će poć',
Majci će svetoj Božijoj
tužiti buru i mrklu noć,
što joj izjedoše srdašca —
njoj Jeli staroj ubogoj.

S b'jelim na glavi se jašmakom,
suhom u rukama palicom
motala kroz noć starica;
bura je ljuto cvilila,
vijao kurjak i lisica,
srtala šumom i glavicom
ah Jela sl'jepa uboga.

Milo se zvonašca glasala,
bakica k crkvi dohitala,
pa na vratašca: tap, tap, tap,
vrata se sama otvore;
tapkao crkvom suhi štap
donle, gdje stajala Gospodja,
vid Jele sl'jepe uboge.

Nešto ko sunce zasinulo,
tiho se sviranje začulo,
s ružicom ljiljan zadiši,
s kora se razli dragi poj;
oko se starici otvori,
krik joj se nadzemni oteo,
aj Jeli sl'jepoj ubogoj.

Blažena sm'ješi se Djevica,
u naručaju joj dječica
kao angjelci Božiji;
baka još nešto šanula,
miljem joj usna se zadivi,
s toljagom složi se starica,
o Jela stara uboga.

Sjever to djedo raspredao,
lahorku malom kazivao,
lahorak pčeli: huhuhû,
dok ne zadr'jemo lakim snom,
pčelica mislila: zuzuzû,
glasak joj čudno se tresao
za Jelom starom ubogom.

Pčelica kazala cv'jeću to,
cv'jeće je glavkama kimalo,
pjesnik im šapat slušao,
pa mu je duh udahno svoj,
za ljude priču napisao,
da bi se dugo još slušalo
o Jeli staroj ubogoj.

San malog pastira.

Oj crkvice, krasotice,
posred krša pusta,
tvoj je spomen srcu mome,
što gr'ješniku topla riječ
sa svetačkih usta!

Kad mi kao u san pjesma
s tvojih zvona pr'ne,
čini mi se: dozivlje me
mati moja ispod humka
iz zemljice crne.

— — — — — — — — — —

Dan je svanuo, ustah, nane,
daj mi odoru:
košuljicu konopljenu,
kapu crvenu;
i opanke obuti ću
i pripasat pas; —
ajdmo, nane, sunce grane,
ne će čekat nas.

Preko brda, preko st'jenja,
kroz šumice
pohitajmo, mati moja,
do crkvice!

Kućo Božja, ljepoto,
prvi put u žitku svom
pastir mali eto ti
ogledava sveti lik!

Zvona Boga prizivlju,
sv'jet ih sluša krsteć se,
svijet hrli u crkvu.
Crkva tajno mrmori:
to se šeta sveti mir
i u čelo ljubi puk.
U to mâlô ciliknu
i pop veće ulazi
i k oltaru pristupa.

Na oltaru, gle, Mati Božija,
na rukama njoj Isus maleni,
oči mu ko dva cv'jetka lanova,
a na usnama tihi sm'ješak sja . . .

Pjesme pojuć plakale
kao vode jesenske,
ljudi Boga slavili,
Majku Božju vapili.
Ja sam šapćuć tepao,
kako me je učila
šuma moja priprosta.
Molio sam Isusa:
podji, o mili Isuse,
u crnu sa mnom goricu,
u suru tamo pećinu,
tamo ću Tebe sakriti,
ne će te naći Židovi,
okrutni oni neljudi.
Tamo ću Tebe častiti
jagodom ko krv crvenom,
lješnikom — žutim dukatom.
Tamo ću Tebi graditi
zipku od kore hrastove,
u njoj ću Tebi sterati
mahovu meku postelju;
molit ću malu vjeverku
nek mi Te ziba lagano,

i slavuljka ću moliti,
u veče nek Te uspava;
molit ću crne kosove,
neka te miju rosicom,
nek ti prebiru zoricom — — —
Podji, o podji, Isuse,
u crnu sa mnom goricu!

Tri put ruke ispružih,
tri put Njega zamolih,
a On mi se smješkao,
ljubezno me gledajuć
sa dva cv'jetka lanova.

Sitna su zvona jecala,
za njima veća veličala,
pjesme su čudno zborile,
drhćući sv'jeće gorile,
rukama pop je krilio,
sunce je vani sjajilo,
oltar kroz prozor cjelujuć.
Nešto me slatko obujmi,
oblak me zavi tamjanov,
jeknuše kroza nj gromovi, —
oj to je gorska oluja!

Strašivo bukve mrmljaju,
ovčice moje bjegaju,
u suru kriju se pećinu, —
umakoh i ja za njima.
Aj, gle ondje, onamo,
usred kuta tamnoga
zipka kore hrastove,
a u zipci mašina,
na mašini Isusak
maše sitnom ručicom
i k sebi me dozivlje:
— Oj ti mali pastiru,

hoćeš li me zibati,
hoćeš li mi služiti,
pasti moje ovčice . . .?
— — — — — — — — — —

Mati moja, majčice,
kud smo dospjeli?
Kamo ode nenadano
taj dječarac maleni?

Zvonašca su pozaspala,
sva crkvica šuti,
a svijet se krotko šapćuć
k vratašcima puti.
Sm'ješkom dragim s oltara me
onaj pogled prati,
a ustanca kano da će
sad me natrag zvati . . .

* * *

Oj crkvice, krasotice,
iz kamenja uokolo
tebi vrijes niče
baš ko meni draga zbilja
iz djetinje priče!
Tihim dahom slatke čežnje
tom vr'jesu na usta
dane moja duša žedna,
dižući se k Hristu svome
posred krša pusta . . .

Ti me zoveš . . .

Ti me zoveš, da ti pružim ruku,
da se ugnem starim putevima,
u grudima povežem uzdahe
i zaključam suze u očima,
da prezirnim preskočimo sm'jehom
uski obzor ove vreve plahe.

Prodji me se, ostavi me s mirom,
ne može mi srce da ne bije
i kad pravdu nepravedni kroje,
nož im mirno gledat ne umije.
ja ću plakat jade braće svoje,
ti preziri gorke suze moje.

Bez topline i travka ugiba;
ti se blistaš, al ti šuplje grudi,
zimsko sunce iz njih sv'jetu grije,
a meni su jošte braća ljudi,
ja ću ljubit do zadnjeg trzaja,
ti se koči poput hladne zmije.

Prodji me se, ostavi me s mirom:
na razvali luda živovanja
biser dragi juče sam našao;
besmislena mani se ruganja,
to amanet majčin mi jedini,
što mi za čas s očiju nestao.

Iz dragulja moga ljubljenoga
šiba traka svjetla žarenoga
i o glavu svija se krvavu.
ah o glavu Hrista raspetoga
i odonud ljubezno mi titra,
da sam stazu odabrao pravu.

Kroz oblačje mojega života
gleda nebo vedrim okom jednim
i stupaj mi nesigurni skreće
k milim mojim kolibama b'jednim,
nek ti budu ohole visine,
nigda tamo moja noga ne će.

Prodji me se, ostavi me s mirom,
ja sam samo čovječac zlopatni,
k svojoj svrsi poć ću osamice,
ko u jesen potočić neznatni,
što cjelujuć hrapavo kamenje
po škrapama plače nizbrdice.

Slikar.

Dosta sv'jeta prodjoh već
tražeći uzorke,
da umjećom osladim
svoje dane gorke.
Slikao sam zlatni pram
suncu, kada gasne,
v'jence ruža rumenih,
crne oči krasne . . .

Snivao sam pusti sanak:
kad čar svaki otrov krije,
s kog sam mrije,
ja ću sebi boštvo steći
u umjeći;
pribrati ću sve krasote,
sve u sliku jednu,
da najsladjim bolom pojim
svoju dušu žednu.

Ganjala me dane, noći
živa moja želja,
spajati sam stao boje
tuge i veselja:
smiješak sam suncu krao,
kojino se vio
kroz proljetnu nujnu kišu,
dok padaše ti'o.
Najkrasnijoj djevi mladoj
uzeo sam oči,
iz krioca zori ranoj
suze n'jeme noći,
a kolibi roda svoga
iz dragih kutova
priču, što se vije poput
svetog blagoslova.

Štogod l'jepa nadjoh gdje,
sve to pribrah, m'ješajuć
kistom boje različne.
Radio sam pohlepno,
i već vidjah uzor svoj,
gdje se koči oholo.

Ledit mi se srce stalo,
kist iz ruku pao;
luda sanjo, prazna varko,
na što sam se dao!
Šta će sjajni dvori, kada
pustoš iz njih puše,
šta l' mumija najkrasnija,
kada je bez duše?

Zavukoh se u kut svoj,
zamrziv uzorke,
da nesmetan dokrajčim
svoje dane gorke.
Venuo sam tu salomljen,
dok je svuda cvalo . . .
Jedan dan se namjerih
na propelo malo.
Pogledah ga prolazeć,
obazreh se s nova:
aj al čudno izgleda
ta kruna trnova!
Sjutra dan mi opet pred njim
koljeno se svilo,
nešto me je k njemu vuklo,
ne znam, što je bilo,
tek to znadem, da sam skoro
latio se kista,
al slikati n'jesam mogo
raspetoga Hrista.
Gledao sam onu glavu,
gdje se bolno sklanja,

zadnja riječ o ljubavi
s usta joj ozvanja.
Srce mi je uzbunila
tiha bol i strava,
aj al tužno izgledaše,
ta slika krvava!
Drhtnula mi duša kao
na vjetru topola:
ona riječ: oprosti im!
grudi mi probola.
I pred slikom Istine sam
ko skamenjen stao . . .
— O oprosti, n'jesam shvato,
n'jesam pravo znao . . .!

Ko cv'jet burom povijeni
na zemlju sam pao
i od onda na posao
drukčiji se dao:
slikam sliku Hristovu,
ne na platnu b'jelomu,
već na srcu svojemu;
Isukrst mi sjedi sam
posred srca uzorkom.
Kad taj poso dovršim,
vratit ću se iznova
na ljepotin prazni lik,
da mu dušu udahnem,
da leš krasnu oživim,
da progleda istinom,
a proplače ljubavlju,
da tad pred njom uzdišem,
dok t'jelo ne dogori
za ljepotom beskrajnom
Boga svoga vječnoga
raspetoga Hristosa.

Naprijed.

Ne kloni, druže, rad mučnih strmina,
rdjavelj nek se nizbrdice valja,
mi napr'jed ćemo, sl'jedeć Božjeg Sina,
gospodar duh nam, ne tjelesna tralja.

U muškom srcu umri jadovanje:
nek život uda mukama poveže,
nek gorku crtu kraj usana reže,
nek drage sanje oštrim srpom žanje, —
mi kročit ćemo lica nasmijana,
a pred nama će tajstvena vodilja,
u Božjeg Sina muci okupana,
da do našega dovede nas cilja.

O vjero sveta Boga razapeta,
na tamnici si mojega udesa
ti jedin prozor spram vedrih nebesa,
kroz koji u nju vedri dan ul'jeta!
Bez tebe život ko list na vihoru,
ko glupi prolog pred užasnim grobom,
a noćci kratkoj nalik život s tobom,
o noćci jednoj pred besmrtnu zoru.
Da, noć je i on, al mu blagim sjajem
ko tamnoj zemlji mjesec sućutni si,
rasv'jetljujuć mu crnu pustoš s visi
sa lica svoga ods'jevanim rajem.

Ne kloni, druže! Brigom naganjana
nek trepti miso ko žižak po noći,
nek duša nam se, hladom susretana,
ko putnik zimi od studeni koči;
tek napr'jed, napr'jed! Ta mi znamo pute,
i cilj nam jasan, ne ćemo zabasat,

duh ogradama čvrstim ćemo pasat,
da k njemu guje zub ne prodre ljute,
a krst na svoje privijati grudi,
da žar ih naš i Božja rosa tija
nebeskim cv'jećem osn'ježi, zarudi,
što krstu ispod tvrde kore klija.

Ne kloni! Tud je svakom se protući,
pa bar ko pravi prodjimo junaci,
a srušiš li se, teški krst vukući,
tek napr'jed gore pogled svoj uzbaci,
i budu l' staze još daleke k meti,
dost naći će se za odmor postaja,
gdje s duhom nam se nova snaga spaja,
to postaje su otajstava svetih.

Molitva.

„Ispovemь se tebe v gusleh . . .!"
Ps. 42.

Bože moj!
daj se dotakni milosnom desnicom svojom
moje glave, što pred Tobom leži u prahu:
s truda je klonuo bijedni stroj,
u kome bolno treperi tračak Tvoj!
I dignut ću se, stati ću na noge svoje,
l'jevu na srcu držeć, desnicu dižući k Tebi,
da Ti savijam duše svoje molitvu plamnu,
molitvu praška rasprsle kapi u moru silnom.

Oče moj, kako si blizu bio, dokle su moji
tekli bez pokoja dani, a ja Te
ne htio poznat! Mjesto da poput sitnog se vr'jesa
na vjetru privijem k pećini svojoj,
suzom na oku ja sam okrenuo u svijet glavu,
ištući mira daleko, a on je uza me bio . . .
Tad si se javio sam nezaboravnim glasom,
tihanu naslavši godinu, plako si plako,
sprženo sjeme ljubavi Tvoje u srcu mome
začelo klijat Da me je šinula munja,
možda bih jošte prkosan stajo, al suza božanskih
n'jesam Ti mogao podn'jet. Kao podsječen bor, kad
padajuć uzdahne bolno i nemoćno, i ja sam tako
šanuo: dodji u grudi moje, mučene jadom,
stisni okorjelo srce, zadahni ga vječitim dahom,
iz njega niknut će ruža, ona Ti pr'jestolom budi,
s toga pr'jestola caruj u mom malome carstvu!

Rasla je ljubav, uz moju se milo privijajuć dušu,
rasla je spuštajuć glavicu poput zvončića poljskog,
Ti si slao vjetarac, zvončić se tresao sitni,
zvonila ljubav je moja, ja sam joj zvukove slušo,
slušo sam u njoj glasove silne i nježne,

zborove gora, što vapiju sveto i strasno,
dokle južnjak međ stabaljem ori, slušo sam šapat
krotka grmečka, štono se moli, šuškajuć lišćem.

Bože moj!
jadne su čovječje misli, uzan im obzor,
ljudsko je srce posuda blatna,
koja, tek je operu, sama odmah se maže,
misleć, da je već vaza na prozoru svete Ti crkve.
Ah u ljudskom se srcu duboka kaljuža širi,
po njoj se ružne šetaju zmije,
uza nju raste zlokobno stablo.
Kada Ti kaplja presvete krvi u kaljužu kane,
voda se razbistri, okolo ponikne cv'jeće,
zmije se viju na stablo, o njegvo se viješajuć granje,
pr'jeteći vazda odonud, kan'da vrebaju zgodu,
da se iznova spuste. I dokle ovako
razmatram mlaku čovječjeg samoljublja,
uza nju Adamov trn, — neugasivih požuda drvo,
strah mi zaigra dušom ko varnica plamom,
drhćući k Tvojim se nogama svijam,
drhćući dižem k Tebi djetinje oči:
Spase moj jedini, srećo mladosti moje,
čavao ovaj ledni, koji Ti prodrije noge,
rini u moje srce, njegova neka gorčina
dotakne prokleto stablo, neka ga rani,
da se iz korjena sasuši, njegova neka gorčina
otruje nakaze, što se porugljivo pr'jete.
Ta da sam stenjao v'jekove duge,
da sam iz očiju l'jevao krvave r'jeke,
oprati n'jesam mogao uvreda onih,
Ti si ih oprao svojim suzama toplim,
Ti mi i ovdje priteci!
I ko jutarnja magla,
kada zakloni obronak brda spram dolu,
tako grdobu zaklanja Tvoja desnica blaga,
tiho mi dirajuć dušu poput ljubezne majke,
štono djetetu svome nježno zavija ranu.

Kralju moj, kralju, što, viseć na užasnom drvetu, pričaš
nešto najdublje tuge i najviše radosti puno,
kako je strašno, kako je milo ovako prislanjat
glavu k nogama Tvojim probijenim željezom groznim!

Bože moj!
Eto dvije na oko neznatne r'ječi,
ali u njima značenja more. Tko mi ih trgne
iz srca, s njima i moje će srce iščupat,
jer Te ljubim. Duša će moja bez ljubavi živjet
kol'ko i palma bez vode, u kojoj rashladjuje noge:
p'jesak odgrni, odvedi vodu, svenut će palma.
Ljubav je moja maleni alem, ali po kobi
okolo alema svio se nametni korov;
korov iščupaj, zasjat će alem moj mali,
u njem će bljesnuti sv'jetlo Ti ime ko žareno sunce.
Tad ću Ti u zoru šaptati s cvijećem orošenim,
klicat o podne u vrelom sunčanom moru,
umirat pod veče, plačuć od žudnje za Tobom,
tražeć Ti ranjene ruke, da ih izljubim žarko,
u tim da poljupcima svoju izdahnem dušu, —
pa da Te onda slobodan slavim uz orgulje silne,
štono ih svira tajstveni orkan u svemirskom moru.

U srce moje si poslao dašak lahora svoga,
uzdrhtala je duša moja ko grančica tanka
nemirne jasike, čuvstva uskipjela kao za naglog
potresa mirna jezera gorska, da proslave Tebe,
dobroga Oca svoga; primi molitvu moju!

Na rastanku.

Oproštaj s radnicima „Zborovih“ konferencija.

Suton zemlju ljubi, u našemu vrtu
crni kos ćurlika, drhtne grana koja,
u mom srcu kan'da nešto se otkida, —
ostajte mi s Bogom, mila braćo moja!

U kutu se dolje grle bazge mlade,
to priroda pred san trne od milinja,
a u mojoj duši ko u crkvi tiho,
tek luč vječna — sjeta — katkad joj zatinja.
U to šapat da'nu . . . Nekud iz daljina
moj ljubezni zbori r'ječi nečuvene,
moj osmijeh vedri kroz sumornu maglu
turobna života nježno zove mene.
Odzivljem se eto, moj Hriste jedini,
eto me da dadem preostale dane
Tebi, koga žudi duša rastužena,
ko raspukla ruža kad za rosom sa'ne!

S Bogom skromni dvori i crkvice tiha
i u vrtu dragom jablani sileni,
s Bogom, braćo moja, milo spominjanje
do kraja života biti ćete meni!

Kada dodjem tamo k moru širokome,
— s morem svojim rad se puštam u maštanja, —
snivati ću s njime o mirisu sremze
i o gustom hladu divljijeh kostanja;
spominjat ću vas i naša vijećanja:
tolikih večeri naše razgovore
ko molitve svete šaptati će vali,
sinje će se moje radovati more.

Kada bura sleti ozgo niz vrleti,
da udesi gusle kraj mojega krova,
otvarat ću prozor, pitati ću buru,
vidje l' gore koga od mojih drugova?
A vi videć tmurne jugove oblake,
gdje se vuku, mrke uzbacivši prame,
dobrom željom Bogu gr'ješnika pomen'te,
dobra braćo moja, sjetite se na me . . .!

O drugovi mili mojih l'jepih ljeta,
proujalih dana mladjana zanosa,
uz vaš će mi spomen ogrijat se često
život, — ta sirota i gola i bosa!
Malaksa li kada pod bremenom snaga,
vaš će spomen opet sile joj upeti,
pa trebalo bude l', za svetinje drage
— Bog i vjera tvrda, — s vama ću i mr'jeti.
A kad mine noćca, kada klone borba
pred dvoranom vječnom blažena pokoja,
Bog će dobri dati, nać ćemo se ondje
ah, uz Hrista svoga, — mila braćo moja!

Sadržaj.

In Namen des Vaters und des Sohnes
und des heiligen Geistes. Amen
[illegible] Vobis. — [illegible]
a patre in nomine, [illegible]
[illegible] —